

*Pest-Budától maig***Ügyosztálybeosztás****a századfordulókor**

Említettük a múlt héten, hogy 1911-ben a főváros közigazgatásában az ügyosztályok számát 11-ről 16-ra emelték, az addigi mérnöki hivatalt pedig megszüntették, az ügyosztályok közé osztással. Az átszervezés jelentőségét mutatja, hogy az akkor kialakított ügyosztályi beosztás — csekély módosításokkal — egészen 1950-ig, a jelenlegi tanácsai városigazgatási rendszer életbelépéséig megmaradt.

A Buda—Óbuda—Pest városok közigazgatásának egyesítését előkészítő, úgynevezett 34-es bizottság javaslatára a három város közös közgyűlése 1873. április 7. és 8-án már megszabta a fővárosi tanácsai *ügyosztályok beosztását és ügykörét*. Az egyesítéskor (1873. november 17-én) a tanács „kebelében” a következő tíz ügyosztály kezdte meg működését:

I. jogügyi és személyzeti, II. középítési, III. magánépítészeti, felmérési és szabályozási, IV. árva- és gyámügyi, V. adó-, illetékügyi, VI. egészségügyi VII. pénzügyi és gazdasági, VIII. tanügyi, IX. ipar-, rendészeti és szegényügyi, végül X. katonai ügyosztály.

Említésre méltó azonban, hogy a tíz ügyosztály számát a takarékos polgárok sokallták, és talán csak azért szabták meg így, nehogy a magyar főváros közigazgatási beosztása lemaradjon a bécsié mögött. A tíz ügyosztályra kezdetben ugyanis csak nyolc tanácsnoki kinevezést engedélyeztek. Egyes tanácsnokok ezért kénytelenségből két-két ügyosztályt vezettek. Ezekben a ügyosztályokban az adminisztráció nehezkesebben folyt. Ezt észrevéve, az összekapcsolásokat időnként módosították, a szükség szerint, az ügyirathátralékok elintézése érdekében. A közegészségügyi osztály például kezdetben egy ideig az ipar-, s rendészeti ügyosztállyal közösen vezették. A jobb ügyintézés érdekében később, 1874 márciusában, az ipar-, s rendészeti ügyosztályt a polgármester az adóügyi osztály vezetőjének adta át, azzal közös vezetésre.

Nemsokára, 1874. októberében, az árva- és gyámügyi osztályból külön hivatal létesült, *Budapest főváros árvaszéke* elnevezéssel. A tanácsai ügyosztályok száma ekkor kilencre (a tanácsnokoké hétre) csökkent. Az addigi X. katonai ügyosztály megkapta a IV. sorszámot.

Egy évtized múltán, 1884-ben, az I. jogügyi és személyzeti ügyosztályból kettős (I/A és I/B) *elnöki* ügyosztály alakult és felállítottak egy új *közélelmezési* ügyosztályt is, a gyorsan növekvő lakosság jobb ellátása érdekében. A tanácsnokok száma ekkor emelkedett végre a már tervezett tízre.

A főváros egyesítésekor elfogadott budapesti szervezési szabályrendelet pontosan megszabta az ügyosztályi tagozódást. Ennek betartása az új meg új feladatok megjelenésével egyre több nehézséget okozott. Ezért 1888-ban a közgyűlés az ügyek beosztását — a szükséges személyzet megállapításával együtt — a *polgármesterre* bízta.

A kerületi előljáróságok átszervezésével — mondhatni kialakításával — a főváros teljes alsófokú hatósági szervezetet kapott, 1894. július 1-vel. Az addig nagyon elfoglalt központi igazgatási szervezet terhei lényegesen megkönnyebbedtek. Ennek jeleként a kerületi adószámviteli osztályok szervezése folytán az addigi központi adóügyi osztályt meg lehetett szüntetni. Helyébe — a fővárosi lakott terület terjeszkedésével együttjáró feladatok ellátása érdekében — a *közlekedési ügyek* intézésére szerveztek új ügyosztályt.

A századfordulókor tehát a főváros a fővárosi központi igazgatás a következő *ügyosztályi beosztást mutatta*: elnöki A és B; középítési; magánépítési, felmérési és szabályozási; katonai; közlekedési; pénzügyi és gazdasági; tanügyi; közlelmezési; ipari, rendészeti és szegényügyi; végül közegészségügyi ügyosztályok